

Promemoria

2021-02-17

Finansdepartementet

Dnr: Fi2021/00551

Tillfälligt statsbidrag till vissa
kommuner och regioner för
kommunala åtgärder för en ekonomi i
balans

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till en förordning om tillfälligt statsbidrag till enskilda kommuner och regioner som är i behov av att vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. Enligt förslaget ska bidraget få ges till en kommun eller region som vid utgången av 2019 hade en svag ekonomi och som har behov av att vidta en eller flera omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder inom sin verksamhet i syfte att främja en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

Kommuner och regioner ska enligt förslaget få ansöka om bidrag. En ansökan ska bl.a. innehålla en redovisning av det ekonomiska läget, vilka åtgärder som bidraget söks för och uppskattade kostnader. Det föreslås att det ska finnas ett särskilt beslutsorgan hos Kammarkollegiet, Delegationen för kommunal ekonomi i balans, som ska pröva frågor om bidragen.

Delegationen ska bl.a. bedöma om de åtgärder som anges i en ansökan är lämpliga för att främja en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning eller om det finns mer ändamålsenliga åtgärder. Kommuner och regioner som har en högre skattesats än genomsnittet ska enligt förslaget prioriteras bland inkomna ansökningar. Bidrag ska få ges som hel- eller delfinansiering och betalas ut i två delar. Vidare föreslås bestämmelser om att ett bidrag i vissa fall inte ska betalas ut och att det ska kunna återkrävas.

Förordningen om tillfälligt statsbidrag till enskilda kommuner och regioner föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021 och upphöra vid utgången av 2024.

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	3
2	Författningsförslag.....	7
2.1	Förslag till förordning om tillfälligt statsbidrag för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans	7
2.2	Förslag till förordning om ändring i förordning (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet	12
3	Tillfälligt statligt bidrag till vissa kommuner och regioner.....	13
3.1	Behov av ett tillfälligt statligt bidrag till vissa kommuner och regioner	13
3.2	En delegation för kommunal ekonomi i balans bör inrättas	14
3.3	Förutsättningar för bidrag.....	15
3.4	Ansökan om bidrag.....	18
3.5	Handläggning av ärenden om bidrag	19
3.6	Prioritering av ansökningar	20
3.7	Beslut om bidrag	20
3.8	Redovisning av mottaget bidrag.....	21
3.9	Utbetalning av bidrag	22
3.10	Återbetalningsskyldighet, återkrav och överklagande.....	23
4	Ikraftträdande och upphörande	25

5	Konsekvenser	27
5.1	Syfte och alternativa lösningar.....	27
5.2	Offentligfinansiella konsekvenser	28
5.3	Konsekvenser för kommuner och regioner	28
5.4	Konsekvenser för övriga	28

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till förordning om tillfälligt statsbidrag för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans

Härigenom förskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om statsbidrag som får ges till kommuner och regioner med svag ekonomi.

Bidrag får ges i mån av tillgång på medel.

2 § Syftet med bidraget är att genom omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder i verksamheten främja en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning i kommuner och regioner.

3 § Denna förordning är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Förutsättningar för bidrag

4 § Bidrag får ges till en kommun eller region som vid utgången av 2019 hade en svag ekonomi och som har behov av att inom sin verksamhet vidta en eller flera omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder som främjar en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

5 § Med svag ekonomi enligt denna förordning avses att en kommun eller region uppfyller minst två av följande kriterier:

1. Det redovisade balanskravsresultatet var negativt i minst två år under perioden 2015–2019.
2. Den kommunala koncernen redovisade ett negativt resultat i minst två år under perioden 2015–2019.
3. Soliditeten, inklusive pensionsförmåner intjänade före 1998, var negativ vid utgången av 2019.

Med balanskravsresultat och kommunal koncern avses i denna förordning detsamma som i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

6 § Bidrag får inte ges för åtgärder som kommunen eller regionen fått annat statligt stöd för.

Ansökan om bidrag

7 § Hos Kammarkollegiet finns ett särskilt beslutsorgan, Delegationen för kommunal ekonomi i balans, som prövar frågor om bidrag enligt denna förordning.

8 § En ansökan om bidrag ska vara skriftlig och ges in till Delegationen för kommunal ekonomi i balans senast vid den tidpunkt som delegationen beslutar.

- 9 § En ansökan om bidrag ska innehålla en redovisning av
1. hur förutsättningarna enligt 5 § uppfylls,
 2. den ekonomiska utvecklingen och det ekonomiska läget i kommunen eller regionen i övrigt,
 3. vidtagna och planerade åtgärder med anledning av den ekonomiska situationen i kommunen eller regionen, och
 4. den eller de åtgärder bidraget söks för, vad som ska uppnås med respektive åtgärd och en uppskattad kostnad för denna.

Handläggning av ärenden om bidrag

10 § Om sökanden inte ger in de uppgifter som följer av 9 §, ska sökanden ges tillfälle att inom viss tid komplettera ansökan. Delegationen för kommunal ekonomi i balans får även be den

sökande att inom viss tid komplettera ansökan med de handlingar och övriga uppgifter som den behöver för att pröva ansökan.

11 § Delegationen för kommunal ekonomi i balans ska bedöma om den eller de omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder som bidrag söks för är lämpliga för att uppnå syftet som anges i 2 §, eller om det finns mer ändamålsenliga åtgärder som bidrag i stället bör ges för.

Om delegationen bedömer att andra omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder än de sökta är mer ändamålsenliga att bevilja bidrag för, ska delegationen kommunicera sin bedömning till den sökande och ge kommunen eller regionen tillfälle att inom viss tid yttra sig över bedömningen och vid behov justera sin ansökan.

Om sökanden inte följer en uppmaning att komplettera sin ansökan enligt 10 § eller om något yttrande inte kommer in i tid, får delegationen pröva ansökan i befintligt skick.

12 § När Delegationen för kommunal ekonomi i balans ska fördela bidrag ska den prioritera mellan inkomna ansökningar som uppfyller kraven enligt 5 § och ge företräde till de kommuner eller regioner och har en skattesats som överstiger den genomsnittliga kommunala respektive regionala skattesatsen för riket.

Beslut om bidrag

13 § I ett beslut om bidrag ska Delegationen för kommunal ekonomi i balans särskilt ange

1. bidragsbeloppets storlek,
2. vilken eller vilka åtgärder som bidraget ges för,
3. under vilken period åtgärderna ska vidtas,
4. hur och när bidragsmottagaren ska redovisa enligt 15 §, och
5. övriga villkor som behövs för att tillgodose bidragets syfte.

14 § Bidrag får ges som hel- eller delfinansiering av åtgärder som omfattas av ansökan.

Redovisning av mottaget bidrag

15 § Den som har beviljats bidrag ska vid den tidpunkt och på det sätt som anges i beslutet om bidrag ge in en redovisning till Delegationen för kommunal ekonomi i balans över hur bidraget har använts.

En slutredovisning ska innehålla uppgifter om de genomförda åtgärderna och kostnaden för respektive genomförd åtgärd.

En delredovisning ska innehålla uppgifter om hur genomförandet av de åtgärder som bidraget avser fortskrider.

Utbetalning av bidrag

16 § Bidrag betalas ut av Kammarkollegiet.

En fjärdedel av bidraget betalas ut av Kammarkollegiet i samband med att Delegationen för kommunal ekonomi i balans beslutar om bidrag.

Resterande del av bidraget betalas ut av Kammarkollegiet efter att en slutredovisning enligt 15 § har getts in till delegationen. Utbetalningen ska göras senast två månader efter att slutredovisningen getts in.

17 § Delegationen för kommunal ekonomi i balans ska besluta att ett bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om

1. bidraget har beviljats på felaktiga grunder eller med för högt belopp,
2. bidraget helt eller delvis inte har utnyttjats,
3. bidraget har använts för annat ändamål än det har beviljats för, eller
4. ett villkor för bidraget inte har följts.

Återbetalningsskyldighet och återkrav av bidrag

18 § En kommun eller region som har tagit emot bidrag är återbetalningsskyldig om det finns grund för det enligt 17 §.

19 § Om en kommun eller region är återbetalningsskyldig, ska Delegationen för kommunal ekonomi i balans besluta att helt eller

delvis kräva tillbaka bidraget tillsammans med ränta. Om det finns särskilda skäl får delegationen besluta att helt eller delvis sätta ned kravet på återbetalning eller räntan.

Återkrav och ränta betalas in till Kammarkollegiet.

20 § På bidrag som krävs tillbaka ska ränta betalas från och med den dag som infaller en månad efter det att beslut om återkrav har fattats. Räntesatsen ska vid varje tidpunkt överstiga statens utlåningsränta med två procentenheter.

Överklagande

21 § Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2021.
 2. Förordningen upphör att gälla vid utgången av 2024.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordning (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet ska införas två nya paragrafer, 15 a och 15 b §§, och närmast före 15 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Delegationen för kommunal ekonomi i balans

15 a §

Inom myndigheten finns ett särskilt beslutsorgan som benämns Delegationen för kommunal ekonomi i balans.

Delegationen har till uppgift att pröva frågor om bidrag enligt förordning (2021:000) om tillfälligt statsbidrag för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans.

15 b §

Delegationen består av en ordförande och högst fyra andra ledamöter.

Regeringen utser ordförande och övriga ledamöter för en bestämd tid. Delegationen är beslutförför när ordföranden och minst hälften av övriga ledamöter är närvarande.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2021.

3 Tillfälligt statligt bidrag till vissa kommuner och regioner

3.1 Behov av ett tillfälligt statligt bidrag till vissa kommuner och regioner

Generella statsbidrag ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn, dvs. kommuner och regioner. Generella statsbidrag möjliggör anpassning efter lokala och regionala behov, vilket är särskilt viktigt i tider som dessa då utmaningarna är stora. Samtidigt som kommunsektorn totalt redovisat starka resultat under flera år finns det en stor spridning mellan enskilda kommuners och regioners ekonomi. I dagsläget har dessutom spridningen av sjukdomen covid-19 drabbat hela samhället, inte minst verksamheterna i kommuner och regioner. Detta sätter press på ekonomin. För de kommuner och regioner som redan före sjukdomsspridningen hade en svag ekonomi kan förutsättningarna för att möta de framtida utmaningarna vara sämre än för andra. Det går därför inte att utesluta att det kommer att finnas fler kommuner och regioner i framtiden, inte minst i en vikande konjunktur, som kan få svårigheter att upprätthålla nivån på den kommunala servicen. Kommuner och regioner ska ha goda förutsättningar för att möta framtida utmaningar.

I budgetpropositionen för 2021 föreslog därför regeringen att medel avsätts för att ett tillfälligt stöd ska kunna ges till vissa enskilda kommuner och regioner för att dessa ska genomföra åtgärder för att få en ekonomi i balans och på sikt en god ekonomisk hushållning. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2020/21:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.7.4, bet. 2020/21:FiU3, rskr. 2020/21:151).

3.2 En delegation för kommunal ekonomi i balans bör inrättas

Förslag: Regeringen ska inrätta en delegation som ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet. Delegationen för kommunal ekonomi i balans ska ges i uppgift att pröva frågor om tillfälligt statligt bidrag till vissa kommuner och regioner.

Delegationen ska bestå av en ordförande och högst fyra andra ledamöter. Regeringen ska utse en ordförande och andra ledamöter för en bestämd tid. Delegationen ska vara beslutsför när ordföranden och minst hälften av ledamöterna är närvarande.

Skälen för förslaget: För hanteringen av ett statligt bidrag till vissa enskilda kommuner och regioner aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2021 att det ska tillsättas en delegation som ska arbeta under perioden 2021–2024.

En delegation kan inrättas inom en befintlig myndighet, antingen som ett särskilt beslutsorgan eller som en nämndmyndighet med den befintliga myndigheten som värdmyndighet. Den befintliga myndigheten kan då ges i uppgift att ansvara för handläggande och administrativa uppgifter åt beslutsorganet eller nämndmyndigheten. Den delegation som aviserades i budgetpropositionen ska arbeta med beslut om statsbidrag under en begränsad tid, och bör inrättas som ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet. Delegationen kommer därmed att ansvara självständigt för sina beslut. Kammarkollegiet bör ges i uppgift att ansvara för handläggande och administrativa uppgifter åt delegationen, och bestämmelser om delegationens ansvar och organisation bör därför regleras i förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet. Delegationen bör få till uppgift att pröva frågor om sådana bidrag som föreslås i denna promemoria, och den bör kallas Delegationen för kommunal ekonomi i balans. Delegationen bör bestå av högst fem ledamöter, inklusive ordföranden, som alla bör utses av regeringen.

3.3 Förutsättningar för bidrag

Förslag: Bidrag ska få ges till en kommun eller region som vid utgången av 2019 hade en svag ekonomi och som har behov av att inom sin verksamhet vidta en eller flera omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder som främjar en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

Med svag ekonomi enligt den föreslagna förordningen ska ses att en kommun eller region uppfyller minst två av följande kriterier:

1. Det redovisade balanskravsresultatet var negativt i minst två år under perioden 2015–2019.
2. Den kommunala koncernen har redovisat ett negativt resultat i minst två år under perioden 2015–2019.
3. Soliditeten, inklusive pensionsförmåner intjänade före 1998, var negativ vid utgången av 2019.

De definitioner av balanskravsresultat och kommunal koncern som anges i lagen om kommunal bokföring och redovisning ska tillämpas i den föreslagna förordningen.

Bidrag ska inte få beviljas för åtgärder som kommunen eller regionen fått annat statligt stöd för.

Skälen för förslaget

Bidrag till kommuner och regioner med svag ekonomi

Ett tillfälligt bidrag till vissa kommuner och regioner med svag ekonomi, för omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder inom sin verksamhet, kan vara ett sätt att stödja deras väg mot en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. Bidrag bör dock inte få ges för åtgärder som kommunen eller regionen fått annat statligt bidrag för.

Bidrag bör kunna beviljas kommuner och regioner som har en svag ekonomi, dvs. inte har en ekonomi i balans eller en god ekonomisk hushållning. Om en kommun eller region redovisar ett negativt balanskravsresultat, ett negativt resultat för den kommunala koncernen eller har en negativ soliditet är det en indikation på att

kommunen eller regionen inte har en ekonomi i balans eller en god ekonomisk hushållning.

Balanskravet anger den lägsta godtagbara resultatnivån på kort sikt och innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna. Vid bedömning av om balanskravet uppnåtts eller inte, beräknas balanskravsresultatet enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, förkortad LKBR, genom att årets resultat justeras för vissa poster. Resultatet justeras dels för realisationsvinster och förluster samt för orealiserade vinster och förluster i värdepapper, dels för förändring av resultatutjämningsreserven. Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt är huvudregeln att det ska återställas under de närmast följande tre åren.

Om en kommunal koncern i de sammanställda räkenskaperna redovisat ett negativt resultat indikerar även detta att en kommun eller en region har en svag ekonomi. Med en kommunal koncern avses enligt definitionen i 2 kap. 6 § LKBR kommunen eller regionen tillsammans med de kommunala koncernföretagen. Enligt definitionen i 2 kap. 5 § samma lag är de kommunala koncernföretagen företag som kommunen eller regionen har ett varaktigt betydande inflytande över. Kommunala koncernföretag som har ekonomiska problem kan innebära dels att den kommunala koncernen redovisar ett negativt resultat, dels att kommunen eller regionen måste infria borgensåtaganden eller stödja företagen ekonomiskt med aktieägartillskott eller driftbidrag. Sammantaget kan detta leda till att kommuner och regioner med kommunala koncernföretag som har ekonomiska problem får en svag ekonomi.

Soliditet är ett vanligt förekommande finansiellt mått som anger hur stor andel av tillgångarna som finansierats med eget kapital. Detta mått visar den finansiella styrkan på lång sikt. Kommuner och regioner som har en negativ soliditet har inte klarat av att finansiera sina tillgångar med egna medel, utan har behövt lånefinansiera dessa. Detta beror i sin tur på att kommunen eller regionen redovisat svaga eller negativa resultat. Pensionsförmåner som intjänats före 1998 och som redovisas som en ansvarsförbindelse enligt 6 kap. 4 § LKBR utgör en stor post som påverkar kommunektorns årliga kostnader. Därför är soliditeten inklusive hela pensionsåtagandet ett lämpligt kriterium för att avgöra om en kommun eller en region har en svag ekonomi.

Det föreslagna statsbidraget bör kunna ges till kommuner och regioner som har en särskild ansträngd ekonomi och som vid upprepade tillfällen, och trots en period av högkonjunktur, inte förmått att uppfylla balanskravet eller kravet på god ekonomisk hushållning. Det är vidare angeläget att en kommun eller region inte ska kunna anpassa sin bokföring i syfte att omfattas av kriterierna som föreslås för att få söka detta bidrag. Därför bör endast ekonomiskt utfall fram t.o.m. 2019 beaktas. Mot bakgrund av detta bör kriterierna för svag ekonomi enligt denna förordning vara att kommunen eller regionen under minst två år under en femårsperiod redovisat negativa balanskravsresultat, under minst två år under en femårsperiod redovisat negativa resultat för den kommunala koncernen eller vid utgången av 2019 haft en negativ soliditet inklusive hela pensionsåtagandet, dvs. även pensionsförmåner som intjänats före 1998. En kombination av minst två av dessa kriterier bör krävas för att en sökande ska anses ha en svag ekonomi och kunna beviljas bidrag.

Bidraget får ges för omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder

Bidraget bör få ges till en kommun eller region för att den ska vidta omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder inom sin verksamhet i syfte att nå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. De åtgärder som bidrag kommer beviljas för kommer troligen skilja sig åt mellan olika kommuner och regioner beroende på deras respektive förutsättningar. Det skulle kunna röra sig om åtgärder för att förbättra den ekonomiska styrningen som i sin tur bidrar till ett effektivt nyttjande av resurser, eller åtgärder som inriktar sig mot kompetensförsörjning, digitalisering eller arbetsmiljö. Det bör krävas att åtgärderna främjar kommunens eller regionens väg mot en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning och på det sättet leder till att offentliga resurser nyttjas mer effektivt.

3.4 Ansökan om bidrag

Förslag: Det ska krävas att en ansökan om bidrag är skriftlig och ges in till Delegationen för kommunal ekonomi i balans senast vid den tidpunkt som delegationen beslutar.

En ansökan om bidrag ska innehålla en redovisning av

1. hur den sökande uppfyller förutsättningarna för att anses ha en svag ekonomi,
2. den ekonomiska utvecklingen och det ekonomiska läget i kommunen eller regionen i övrigt,
3. vidtagna och planerade åtgärder med anledning av den ekonomiska situationen i kommunen eller regionen, och
4. den eller de åtgärder bidraget söks för, vad som ska uppnås med respektive åtgärder och uppskattad kostnad för denna.

Skälen för förslaget: För att delegationen ska kunna ta ställning till om en kommun eller region ska beviljas bidrag behöver den sökande komma in med relevant underlag för denna bedömning. Bidraget bör bara kunna beviljas kommuner eller regioner med svag ekonomi och sökanden behöver därför komma in med uppgifter som visar den ekonomiska utvecklingen och det ekonomiska läget i kommunen eller regionen. Bidrag bör vidare endast ges för omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder som syftar till att den sökande ska uppnå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. Den sökande behöver därför beskriva vilken eller vilka åtgärder bidrag söks för och på vilket sätt respektive åtgärd ska leda till att syftet med bidraget uppfylls och en uppskattad kostnad för denna.

För att delegationen ska kunna bedöma om det är lämpligt att bevilja bidrag för en eller flera av de sökta åtgärderna kan det vara relevant för delegationen att få underlag om vilka åtgärder den sökande kommunen eller regionen vidtagit, eller planerat att vidta, med anledning av den ekonomiska situationen och för att uppnå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. Underlag om detta bör därför ingå i ansökan.

3.5 Handläggning av ärenden om bidrag

Förslag: Om den sökande inte lämnar de uppgifter som krävs, ska denne ges tillfälle att inom en viss tid komplettera ansökan. Delegationen för kommunal ekonomi i balans ska även få be den sökande att komplettera ansökan med de handlingar och övriga uppgifter som behövs för att pröva ansökan.

Delegationen ska bedöma om den eller de åtgärder som bidraget söks för är lämpliga för att uppnå syftet med bidraget, eller om det finns mer ändamålsenliga åtgärder som bidrag i stället bör ges för. Om delegationen bedömer att andra åtgärder än de sökta är mer ändamålsenliga att bevilja bidrag för, ska den kommunicera sin bedömning till den sökande och ge kommunen eller regionen tillfälle att inom viss tid yttra sig över denna bedömning och vid behov justera sin ansökan.

Om sökanden inte följer en uppmaning att komplettera sin ansökan eller om ett yttrande inte kommer in i tid ska delegationen få pröva ansökan i befintligt skick.

Skälen för förslaget: Delegationen kan utöver de uppgifter som anges i avsnitt 3.4 behöva andra uppgifter från kommunen eller regionen för att kunna göra en bedömning av ansökan och bör därför, vid behov, kunna begära in ytterligare underlag.

Om en kommun eller en region inte lämnar uppgifter som anges i förordningen eller som särskilt efterfrågats av delegationen, bör det krävas att sökanden ges möjlighet till att komplettera ansökan inom viss tid. Delegationen bör innan ett beslut om bidrag fattas kunna bedöma om den eller de åtgärder som bidraget söks för är lämpliga för att uppnå syftet med bidraget, eller om det finns mer ändamålsenliga åtgärder som bidrag bör ges för. Det kan tänkas att en kommun eller region söker bidrag för flera åtgärder, men att delegationen bedömer att endast en eller några av dessa åtgärder är lämpliga att bevilja bidrag för, eller att delegationen identifierar andra åtgärder som skulle vara mer ändamålsenliga att vidta utifrån bidragets syfte. Denna bedömning bör ske i nära dialog mellan delegationen och den sökande kommunen eller regionen för att säkerställa att åtgärden är anpassad till den sökandes förutsättningar. Delegationen bör därför ha en skyldighet att kommunicera sin bedömning med den sökande och samtidigt bereda denne möjlighet

att yttra sig över bedömningen inom viss tid, samt i förekommande fall justera sin ansökan. Om något yttrande inte kommer in inom tidsfristen som angetts bör delegationen få pröva ansökan i befintligt skick.

3.6 Prioritering av ansökningar

Förslag: Vid fördelning av statsbidrag ska Delegationen för kommunal ekonomi i balans prioritera de kommuner eller regioner som har en skattesats som överstiger den genomsnittliga kommunala respektive regionala skattesatsen för riket.

Skälen för förslaget: Delegationen bör, bland de kommuner och regioner som gett in en ansökan om bidrag och som bedöms ha en svag ekonomi enligt definitionen i förordningen, prioritera de sökande som har en skattesats som överstiger den genomsnittliga kommunala respektive regionala skattesatsen för riket. En skattesats som överstiger den genomsnittliga skattesatsen innebär att sökanden kan ha begränsade möjligheter att höja skatten och därigenom få medel för att kunna finansiera lämpliga åtgärder som i förlängningen kan leda till ett förbättrat ekonomiskt läge. Därför är det lämpligt att bidrag i första hand ges till dessa sökande.

3.7 Beslut om bidrag

Förslag: I ett beslut om bidrag ska Delegationen för kommunal ekonomi i balans ange

1. bidragsbeloppets storlek,
2. vilken eller vilka åtgärder som bidraget ges för,
3. under vilken period åtgärderna ska vidtas,
4. hur och när del- och slutredovisning ska ske,
5. övriga villkor som behövs för att tillgodose bidragets syfte,
6. vad som gäller i fråga om hinder mot utbetalning enligt 17 §, och
7. vad som gäller i fråga om återbetalning enligt 18 § och återkrav enligt 19 §.

Bidraget ska få ges som hel- eller delfinansiering av åtgärder som omfattas av ansökan och beviljas i mån av tillgång på medel.

Skälen för förslaget: Delegationen för kommunal ekonomi i balans bör besluta om bidrag och de villkor som krävs för att syftet med bidraget ska tillgodoses, dvs. att åtgärderna som ska vidtas leder till att kommunen eller regionen når en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

Av beslutet bör det framgå med vilket belopp och för vilken eller vilka åtgärder som bidraget beviljats. Det bör också framgå under vilken period åtgärderna ska vidtas. Bidrag kommer sannolikt att beviljas för olika typer av åtgärder beroende på situationen i den enskilda kommunen eller regionen. Därför bör det överlämnas åt delegationen att i samband med beslut om bidrag bestämma hur redovisning ska se ut i det enskilda fallet. Om delegationen anser det lämpligt bör beslutet även kunna omfatta en skyldighet för kommunen eller regionen att komma in med delredovisning över hur arbetet med åtgärderna fortskrider. Delegationen bör också få ange andra villkor för bidraget om det är lämpligt för att tillgodose bidragets syfte.

Bidraget bör kunna ges som hel- eller delfinansiering av åtgärderna och beviljas i mån av tillgång på medel.

3.8 Redovisning av mottaget bidrag

Förslag: Det ska krävas att den som har beviljats bidrag senast vid den tidpunkt och på det sätt som anges i beslutet ska ge in redovisning till Delegationen för kommunal ekonomi i balans.

En slutredovisning ska innehålla uppgifter om de vidtagna åtgärderna och deras totala kostnad.

En delredovisning ska innehålla uppgifter om hur genomförandet av de åtgärder som bidraget avser fortskrider.

Skälen för förslaget: Uppföljning är en viktig del vid bidragsgivande och det är angeläget att de kommuner och regioner som beviljas medel återrapporterar sina resultat. De åtgärder som bidrag kommer ges för kommer dock sannolikt skilja sig åt mellan de enskilda kommunerna och regionerna och det bör därför inte på

förhand bestämmas vilken typ av redovisning som ska ges in. Det är mer ändamålsenligt att överlåta åt delegationen att bestämma detta i samband med beslutet om bidrag. Delegationen bör också kunna styra när redovisningen ska ges in. Om delegationen bedömer det som lämpligt bör beslut om bidrag också kunna förenas med villkor om delredovisning. För att delegationen ska kunna bedöma hur de beviljade medlen har använts bör en slutredovisning innehålla uppgifter om de åtgärder som kommunen eller regionen har vidtagit och deras totala kostnad. En delredovisning har dock ett annat syfte och bör därför, i de fall sådan redovisning blir aktuell, inriktas på en redogörelse över hur arbetet med genomförandet av de åtgärder som bidraget avser fortskrider.

3.9 Utbetalning av bidrag

Förslag: Bidrag ska betalas ut av Kammarkollegiet.

En fjärdedel av bidraget ska betalas ut av Kammarkollegiet i samband med att Delegationen för kommunal ekonomi i balans beslutar om bidrag. Resterande del av bidraget betalas ut av Kammarkollegiet efter att slutredovisning getts in till delegationen. Utbetalningen ska göras senast två månader efter att slutredovisningen getts in.

Skälen för förslaget: Utbetalning av bidrag bör administreras av Kammarkollegiet efter besked från delegationen. Det är viktigt att arbetet med åtgärderna påbörjas så tidigt som möjligt och utbetalning av en del av bidraget ger kommunerna och regionerna bättre förutsättningar för det. En fjärdedel av bidragsbeloppet bör därför betalas ut till kommunen eller regionen i samband med beslutet om bidrag. Resterande bidragsbelopp bör betalas ut efter att kommunen eller regionen gett in en slutredovisning i enlighet med anvisningarna i beslutet om bidrag. Eftersom en genomgång av en slutredovisning och förberedelse för utbetalning är förenad med viss administration bör delegationen och Kammarkollegiet få en rimlig tid för denna hantering. Det är samtidigt viktigt att kommunerna och regionerna inte behöver vänta alltför länge på utbetalning av beviljade medel. Resterande bidragsbelopp bör därför betalas ut

senast två månader efter att slutredovisningen getts in till delegationen.

3.10 Återbetalningsskyldighet, återkrav och överklagande

Förslag: Delegationen för kommunal ekonomi i balans ska kunna besluta att ett bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om bidraget av något skäl har beviljats på felaktig grund eller med för högt belopp, helt eller delvis inte har utnyttjats, använts för annat ändamål än det har beviljats för eller om ett villkor för bidraget inte har följts. Av samma anledningar, ska en kommun eller region vara återbetalningsskyldig.

På bidrag som krävs tillbaka ska dröjsmålsränta betalas. Ränta ska betalas från och med den dag som infaller en månad efter det att beslut om återkrav har fattats. Räntesatsen ska vid varje tidpunkt överstiga statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om en kommun eller region är återbetalningsskyldig ska delegationen besluta att helt eller delvis kräva tillbaka bidraget tillsammans med ränta. Om det finns särskilda skäl ska delegationen få besluta att helt eller delvis sätta ned kravet på återbetalning eller ränta.

Återkrav och ränta ska betalas in till Kammarkollegiet.
Beslut enligt förordningen ska inte få överklagas.

Skälen för förslaget: Det är angeläget att bidraget används för de åtgärder som anges i beslutet och i enlighet med bidragets syfte. Därför bör delegationen kunna besluta att medel inte ska betalas ut, helt eller delvis, om bidraget har beviljats på felaktiga grunder eller med för högt belopp, om det inte utnyttjats, om det använts för annat ändamål än det har beviljats för eller om ett villkor för bidrag inte har följts.

Delegationen bör också kunna besluta att en kommun eller region ska bli återbetalningsskyldig för mottaget bidrag. De omständigheter som kan utgöra hinder för utbetalning bör också leda till att mottagaren blir återbetalningsskyldig.

Dröjsmålsränta på återkravsbeloppet bör betalas av den som är återbetalningsskyldig. Ränta bör betalas från och med den dag som

infaller en månad efter det att beslut om återkrav har fattats. Räntesatsen bör vid varje tidpunkt överstiga statens utlåningsränta med två procentenheter.

Delegationen bör däremot ha möjlighet att i särskilda fall besluta om hel eller delvis eftergift av återkravet och räntan.

Beslut som delegationen fattar med stöd av den föreslagna förordningen bör inte få överklagas.

4 Ikraftträdande och upphörande

Förslag: Förordningen om tillfälligt statsbidrag för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans ska träda i kraft den 1 augusti 2021 och upphöra vid utgången av 2024.

Förordningen om ändring i förordning (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet ska träda i kraft den 1 augusti 2021.

Bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: Förordningarna bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara tidigast den 1 augusti 2021. Förordningen om tillfälligt statsbidrag för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans bör upphöra att gälla vid utgången av 2024, vilket bör framgå av förordningen.

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

5 Konsekvenser

5.1 Syfte och alternativa lösningar

Syftet med förslaget om statligt bidrag till vissa kommuner och regioner är att dessa ska kunna genomföra omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder för en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

Ett alternativ till det förslag som framgår av den föreslagna förordningen skulle kunna vara att bidrag fördelas till de kommuner och regioner som regeringen anser är i störst behov av bidrag. Ett annat alternativ skulle kunna vara att fördela bidraget i kronor per invånare till de kommuner och regioner som ansökt om bidrag. Dessa alternativ kan dock inte anses uppfylla syftet med bidraget, dvs. att kommuner och regioner ska vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning. Kommuner och regioner som ansöker om bidrag för att vidta åtgärder bör rimligtvis vara mer motiverade att genomföra de åtgärder som krävs. En fördelning i kronor per invånare skulle kunna leda till att befolkningsmässigt mindre kommuner och regioner skulle behöva finansiera nödvändiga åtgärder med egna medel och den procentuella bidragsandelen skulle därmed kunna bli lägre för sådana kommuner och regioner jämfört med större kommuner och regioner. Vissa typer av åtgärder borde kosta lika mycket, eller i varje fall inte vara proportionella, oavsett kommunstorlek. Bidrag bör därför ges till kommuner och regioner med svag ekonomi, som ansöker om bidrag för att vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

5.2 Offentligfinansiella konsekvenser

I budgetpropositionen för 2021 föreslogs att 250 miljoner kronor avsätts årligen under perioden 2021–2024 för statligt bidrag till vissa kommuner och regioner. Det kommunala balanskravet understödjer överskottsmålet för staten, och välskötta finanser i kommuner och regioner bidrar till att detta kan nås. Omstrukturerings- och effektiviseringsåtgärder för en ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning i kommunsektorn bidrar därmed till att de finanspolitiska målen kan nås.

5.3 Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslaget innebär att det kommer att bli frivilligt för kommuner och regioner att ansöka om bidrag för omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder. Det innebär inga nya ålägganden för kommunsektorn och det inskränker därför inte den kommunala självstyrelsen. Den kommunala finansieringsprincipen blir därmed inte heller tillämplig.

Förslaget förväntas stärka den kommunala ekonomin på såväl kort som lång sikt. Det kan också leda till att synliggöra goda exempel på åtgärder som kan främja en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning.

Förslaget innebär ett nytt riktat statsbidrag till vissa kommuner och regioner. Trots att bidrag till kommunsektorn i första hand bör ges i form av generella statsbidrag är detta bidrag motiverat bl.a. till följd av syftet med bidraget, att det är begränsat till vissa kommuner och regioner samt att det är tidsbegränsat.

5.4 Konsekvenser för övriga

Enligt förslaget ska ett särskilt beslutsorgan, Delegationen för kommunal ekonomi i balans, inom Kammarkollegiet pröva frågor om det föreslagna bidraget. Eftersom det för närvarande inte finns ett sådant beslutsorgan innebär förslaget att det kommer att behöva inrättas ett sådant inom Kammarkollegiet för detta ändamål. Detta kommer att medföra ökade kostnader för Kammarkollegiet och

myndigheten kan komma att behöva kompenseras för dessa kostnader.

Förslaget väntas i övrigt inte påverka statliga myndigheter eller de allmänna förvaltningsdomstolarna. Förslaget väntas inte heller påverka sysselsättningen. Vidare bedöms förslaget inte ha några effekter för företag, miljön eller jämställdheten. Förslaget är förenligt med EU-rätten.